Ka Hoku Loa O Hawaii.

Buke 1. Helu 11.

HONOLULU, SEPAK. 11, 1856.

Na kumu o ka haunaele ma Kapalekiko

O ka mea kupanaha o ke kipi ana o kanaka ma Kapalakiko, ke komo ana o na kanaka koikoi, na kanaka waiwai a me ka poe haipule, a kaawale ka poe kolohe, apiki, a me ka poe lalau. Nolaila, ka ninau ana, heaha ka mea i lilo ai ka poe pono i poe kipi, a pili aku ka poe hewa mamuli o na luna hoomalu i kohoia ma ka balota ana?

Eia ka hoakaka ana. Mai na aina a pau mai ka poe mua i hele mai i Kaliponia e imi i waiwai. O keia kumu manao, o ka imi waiwai, ka mea e nui ana na mea pono ole ilaila, a e hapa a a na kanaka pono.

No ka malu ole o ka noho ana ma ka aina hou, a malu ole i ke Kanawai paa, aole i manao na kanaka pono e noho loa ilaila. Aia lako lakou i ka waiwai, manao iho la keia poe, e hoi hou i ko lakou aina i hele mai ai, e noho loa. Malaila lakou i waiho ai i na wahine a me na keiki a lakou, a hele hookahi mai mamuli o ka imi waiwai.

No ka loaa nui mai o ka waiwai i ka poe ikaika i ka hana maloko o ka lakou mau oihana, aole i manao keia poe e imi i na oihana luna hoomalu i mea e pono ai no lakou. Ua paa hoi ko lakou manao e kokoke ana ka manawa e hoi, a hoowahawaha lakou nei i ka hana luna.

Aka, he nui no ka poe apiki e imi ana i na oihana Luna hoomalu, me ka ikaika e loaa'i. Oia ka hewa mua. Ua loaa i ka poe apiki ka Luna, me ke keakea ole ia. Oia ke kumu mua o na hewa a pau ma Kaliponia. Ka popilikia ia o ka aina. He nui ka hana akamai a na luna apiki e hoomau i ko lakou noho luna ana. Na lakou i kau i na Kanawai auhau, a malama i na waihona kaia o ke aupuni. Hoomaunauna lakou i na dala aupuni, a hoolimalima i na kanaka ino e paio mai a e pale aku i ka poe e balota ana no ka poe hoopono. Hookomo wale lakou i na balota oiaio ole iloko o na ipu balota, a helu hewa i na balota i hookomoia. Pela lakou i koho ai i na luna apiki. Ua mau ia hana ana a hala na makahiki eha, elima paha. Ua huna lakou i keia hana ana, a kahaha loa ka poe hoopono i ke kumu o keia pono ole ana o ke koho luna ana. I keia manawa, ua pau i ka haiia mai, a ua hoikeia mai na ipu balota me na paku iloko, kahi e huna ai i na balota, i hookomo maluia na balota hoopunipuni.

No ka ike pono ana o na luna hoomalu i kohoia pela, aole i hoopai pono i na lawehala i hookolokoloia. Ua hoopukaia ka nui o lakou. Ina pepehi kanaka kekahi lawehala, aole ia i liia, ua puka no. Nolaila ka malu ole o ka waiwai a me ke ola o na mea hoopono. Ua kolohe pinepine na lawehala, me ka hoopai ole ia ma ke Kanawai. Ua pau ke aho o kanaka, a hoowahawaha loa lakou i ko lakou poe luna hoomalu, mai ke Kiaaina a hala ilalo i ka makai. He poe pono ole lakou a pau.

Ia manawa, pai iho la Mi. Kini i kona Nupepa hou, i mea ku e i keia hana kekee a pau. Kuhikuhi kela iloko o kana Nupepa ia mau hana a piki, a pai iho la i na moa o ka poe i hana ma ia mau mea. Aole hiki ia lakou ke hoomanawanui i keia hoike ana a Mi. Kini. I ka wa i pai iho ai oia i ka inoa o Kese, he mea i noho paahao mamua ma Nu Ioka, kipu aku la o Kese ia Mi. Kini.

Aole i hiki i kanaka ke hoomanawanui hou aku. Holo aku o Kese iloko o ka halepaahao i wahi e malu ai oia i ka poe e imi ana ia ia e li koke. Malaila paa i ke kiia, inu pu ia a ona me kona poe hoa, me ka olioli i kana hana ana. Kohoia e kanaka ke Komite Kiai, akoakoa ae la ka lehulehu me na pu a me na pahi kaua mahope o ke Komite, lalau aku la ia Kese a me Kora, ma ka halepaahao, hookolokolo ia laua, a li aku la ia laua, a make. He nui na lawehala e ae i hoopaaia e ke Komite, aka, aole lakou i li i na mea pepehi ole i ke kanaka. I ka hookolokolo ana ia lakou, ua moakaka lea mai ke kekee a pau i hanaia e na luna ma Kapalekiko i keia mau makahiki. O na mea pepehi ole i ke kanaka, ua kipakuia ma na aina e. O na pookela o keia hana apiki, ua pau i ka hopuia, a me ke kipakuia.

Hooikaika no ke Kiaaina a me na luna e ae o Kaliponia e hoopau i ka hana ana a ke Komite Kiai. Kii aku lakou i na koa o ka aina e kokua mai e hoohee aku ia lakou, aka aole i ae aku na koa e kokua. Noi aku lakou i na pu o ke Aupuui, aohe loaa mai. Hoopii i ka Peresidena ma Wasinetona e kokua me na koa ona, a hoole mai la ia. Ua pili ka nui o kanaka ma Kaliponia mahope o ke Komite, a nolaila ka mana ole o ka poe mea Kanawai, a ua hoka lakou, no ka mea, he pono ole ka lakou hana ana mamua. Aka, aole i ikeia ka hope o keia mea kupanaha ano e. Malia paha e mau no ka hoomalu ana o ke Komite, a hiki i ka wa e koho hou ai na luna hou hoopono, alaila, lakou e hoopau i ka lakou hana ana.

Ke Aupuni o Kina. HELU 3.

Hookahi no Moi nui maluna o ke Aupuni a pau. O ka ohana Moi wale no na'lii maoli i hanau alii ma Kina. O na Luna Aupuni me na Luna hoomalu, ua hoonohoia lakou i poe Luna ma ka mana o ka Moi. O ka mea a ka Moi i hookiekie ae, oia ke kiekie, a o ka mea i hoohaahaaia e ka Moi, oia ke haahaa. O ka makaainana akamai i ke ao i ka palapala, e lilo no ia ia kekahi oihana luna hoomalu; aka, ina e kekee a hewa kana hana ana, e hiki no i ka Moi ke lawe aku i kana oihana luna, a lilo hou ia i makaainana. Noloko o na haumana akamai i ke ao, na kohoia ka poe hoomalu Aupuni. Ua kapaia keia poe luna, na Manarina. Ma o lakou la, e hoomalu nei ka Moi i kela Aupuni nui.

He mea kahiko loa na kula ao ma Kina. I ka wa e hupo ana na kanaka o Europa, a e kulou ana na kanaka naaupo o Beritania imua o na akua kii, ua aoia na kanaka o Kina i ka palapala, a ua paiia na buke ma Kina. Aka, aole lakou i ano hou ma ka lakou ao ana mai kela wa kahiko a keia manawa. O na palapala a na kumu kahiko loa, oia na buke kumu ao i na kanaka i keia wa. I ka wa i ao ai na kanaka o Europa a naauao, e oi ana na hanauna hou mamua o na makua a me na kupuna o lakou ma ka naauao, a i keia wa, ua oi loa aku ko lakou naauao ana mamua o ko Kina poe kanaka, o keia Aupuni ka mea e hana ana i na mea a pau e like me na Pake i hana i ka manawa ia Aberahama a me Mose. Aohe o lakou mea hou mai kahiko loa mai.

Aka, no ko lakou kahiko loa ana, ke hookiekie la lakou i ka manao kuhihewa ia lakou iho. I ko lakou manao, o ko lakou Aupuni wale no ka aina naauao. E kapa ana lakou i na haole malihini holo malaila, "*He poe hupo o waho.*" Oia ka inoa i haawiia mai i na haole Beritania a me Amerika. "O na Diabolo," kekahi inoa a lakou e kapa nei i na haole. Ma Kina no ka hoomaka ana i na mea he nui e naauao ai, aka, i ka loaa ana mai o ia mau mea i kanaka o Europa, ua oi loa aku keia poe i ka hana ana ia mau mea. He mea kahiko loa ka pepa, a me ka paipalapala, a me ke kilika, a me ka pauda, a me kekahi mau mea e ae. Aka, i keia wa, ua hanaia keia mau mea a pau e na haole me ke akamai oi i ka ka Pake hana ana.

He elima paha na haneri makahiki mamua o ka holo mua ana o na moku o Europa ma Kina i ke kuai kalepa. Aka, mai kela manawa mai, ke kuai ana o Kina me ko Europa me ka manao hoowahawaha mai. Kuhi lakou, no ko Europa ilihune ana, ua imi mai lakou i ka waiwai o Kina, a no ka nele o ko na aina e ko lakou holo ana ilaila. Ae mai no ka Moi, e kuai lakou ma Kanetona wale no, a i holo lakou ma kekahi awa e ae, ua kipakuia mai lakou me ka hoino. A ma Kanetona, aole lakou i aeia mai e komo maloko o ka pa kulanakauhale, ma kapa o ka muliwai iloko o na hale hoolimalima e noho ai, a piha ka moku i ka ukana, alaila hookuuia "na hupo o waho" e hoi. No ka nui o ka waiwai i loaa i na haole kuai ilaila, ua nui na moku i holo ai ilaila i keia makahiki i kela makahiki, me ka hoomanawanui i ka hoinoia mai. He ti, he lole, na pahu lole, na moena, ke kilika a me kekahi mau mea e ae, na mea loaa mai. He dala maoli ka nui o ke kumukuai i lilo aku. A piha ka moku, hoi hou mai lakou i ko lakou mau aina a hoopukapuka ilaila i ka lakou ukana, me ka loaa nui mai o ka waiwai ma ia kuai ana.

I keia mau makahiki he 40 paha 50 paha, ua lawe aku na moku Beritania i ka Opiuma i mea kuai me na Pake. Makemake no na Pake ia mea, e puhi a ona,. Ua lilo ia i mea nui, a mea waiwai no na Beritani, aka, i na Pake, ua lilo ia i mea make. He nui na miliona dala o na Pake i lilo iloko o ka Opiuma, ka mea ino e ilihune ai lakou, a e make ai hoi. Nui na moku piha i ka Opiuma i holo aku ilaila, a nui, lehulehu na Pake i poino a make ia mea.

Alaila, ike mai la ka Moi, he mea ino ka Opiuma, papa mai la ia i ke kuai. Aka, aole i manao mai na haole i ka papa ana mai o ka Moi e noho ana ma Pekina i ka tausani mile ma ka mamao. Kuai malu no lakou, a like me mamua ka nui. Alaila, kipaku aku la ka Moi i na moku kuai Opiuma. Holo aku lakou, a ku ma ka aina moku o Ziutina. Malaila i holo malu aku ai na waapa kamapi, a lawe mai i ka Opiuma i ka po. Mahope kau iho la ka Moi i ke Kanawai e make ka mea puhi Opiuma. Puhi malu no na Pake, a ua hoopaiia kekahi poe. Aka, aole i manao nui na Pake i ka make, ua ono loa ka puhi Opiuma

Ike no ka Moi, aole i pau iki ke kuai opiuma, a ua make hewa kona mau Kanawai, hoouna mai la ia i kekahi Luna kiekie me ka mana e hoopau ia mea ino. O Lina ka inoa o ua luna la. Hele mai no ia i Kanetona, a hopu iho la ia i na haole Beritania a pau, a pani iho ia lakou iloko o ko lakou hale kuai, a paa, a hoopuni i ka hale i na koa, a me na waapa manuwa. Malaila lakou i noho pio ai a hala ka manawa. Mahope ae mai la o Lina i ke Komisina, e hookuu a kipaku ia lakou, ke haawi mai lakou i ko lakou Opiuma a pau ia ia. I ka ae ana mai o na haole Kalepa, a haawi ia mai ka Opiuma, he mau moku piha, kipaku ia lakou e hele loa. Lawe ae la o Lina i ka Opiuma, kui iho la a pepe a okaoka, a hoolei aku ia mea iloko o ke kai. He umi paha na miliona dala i poho iloko o ka Opiuma i hooleiia i ke kai.

Ke kumu ia o ke kaua ana o Beritania me Kina, i ka makahiki 1840. Hoouna mai o Beritania i na manuwa ona, a me na koa he 10,000 a keu aku paha. Wawahi lakou i na papu o Kina, luku aku la i na moku o ke Aupuni, hoopuehu i na koa Pake, a pepehi iho la i na mea a pau i kue mai ia lakou. I ka hele ana o na koa ma ka Akau o ke Aupuni e hoopio ia Pekina, makau loa mai la ka Moi o Kina o lilo kona Aupuni, ae mai la ia e kuikahi. Uku mai la ka Moi i na dala 25 na miliona, no ka Opiuma 6 miliona, no na aie i na Beritania, 3 miliona, a no ka lilo iloko o ke kaua he 12 miliona. Elua makahiki a me ka hapa o ke kaua ana. Ua haawi mai i na awa elima, i mau wahi e kuai ai na haole ma Kina, a ua hoolilo mai i ka Mokupuni o Henekona ia Beritania i wahi e noho maluhia ai na haole, mamuli o ko lakou Kiaaina a me na Kanawai Beritania. Aka, aole i hoopauia ke kuai Opiuma ma ia kuikahi ana.

He palapala na Mi Kalaka mai.

Nu Ioka, Iulai 17, 1856.

Aloha oukou e na hoahanau o ka Ekalesia ma Kawaiahao.

Eia no au ma Nu Ioka nei. Na ke Akua i malama mai ma ka moana, a ma ka aina, Elua malama a me ka hapa ka noho ana ma Amerika nei, aole mai. Ua halawai au me na makamaka, a me na hoahanau o'u ma ke kino.

Aia no Kalaka wahine ma Bosetona me kona kaikuaana. Ua pono iki ae kona leo, aole ola loa.

Ke pai nei ke Kauoha Hou ma ka olelo Hawaii a me ka olelo Beritania ma Nu Ioka nei. Ke noho nei au maanei e hooponopono.

Ua halawai au me Binamu a me Rikeke wahine, a me kekahi mau Misionari e ae. Ua oluolu lakou.

Kamailio au me na Luna Misionari ma Bosetona no ka moku Misionari. Ae mai lakou e kapili i ka moku maikai, e hooili aku i Hawaii i moku no kakou e holo i Maikonisia, e kokua i ka hoolaha i ka olelo a ke Akua malaila, a ma na aina e ae. Eia, ke hoomaka nei ke kapili ana.

Ia oukou paha kekahi e kokua i keia moku, e like me ka ae mamua.

Olioli na hoahanau maanei i ka lohe ana i ka ke Akua hana ma Hawaii, a i ka oukou hoolaha ana i ka pono ma na aina e. Makemake lakou e kokua pu ma keia hana maikai. O oukou kekahi e hooikaika ma keia hana.

Auhea oukou e na hoahanau! nui ko'u manao ana ia oukou o palaka oukou, a hihia paha kekahi. Mai hoopalaleha i ka hana maikai. E hapai keia luna, kela luna i kana hana me ka haahaa, a me ke aloha. E makaala a e pale aku i ka enemi, a e pule i ke Akua.

A hala kekahi mau malama hou, e hoi paha au e ike hou aku ia oukou. Aia no i ke Akua. E hoomau kakou i ka pule, a me ka hana, a na ke Akua e malama mai.

A hoi aku au, alaila e hoike aku au i ka'u mau hana maanei. Aloha i na hoahanau a pau. Na'u na KALAKA.

Ke kaua ma Oregona me na Inikini.

Aole i pau ia kaua ana. Ke hele la na koa haole e kaua aku i na Inikini kaua mai. Ma ka waonahele ka hoouka ana i ke kaua. E lanakila ana na haole, a e pau ana na Inikini i ka pepehiia. Aole nae lakou i pau. Na na Inikini i hoomaka e pepehi mai i na ohana haole e noho liilii ana ma ke kula o ke kuaaina. Nolaila ka manao huhu loa o na haole ia lakou. Aloha ino na Inikini! E pau loa ana paha lakou i ka pepehiia.

Na mea ma Farani.

I ka malama o Iune iho nei, ua pau ka aoao Hema o Farani i ka halanaia e ka wai kahe. He nui na aina, na mea kanu, na pa aina, na kulanakauhale, na hale a me na holoholona i pau i ka waikahe. He nui na miliona dala i poho ilaila.

I ka lohe ana o Lui Napoleona ka Moi ma Parisa, ia mea poino, holo koke aku la ia malaila, a kokua me na kanaka a me na koa ona i ka poe i pilikia i ka waikahe. Nana ponoi no i haawi i ke dala i na mea ilihune, hale ole, ai ole, e auwana wale ana no ka makamaka ole. Ua mahalo nui ia oia no keia lokomaikai.

Ahea la ola iloko o kona lokomaikai, e hoihoi mai i ka Moi o Hawaii i ka Moku Kamehameha i haowale ia me he powa la e kona poe luna? Ahea la ia e hooponopono mai i keia Aupuni, no ka wawahi ana i ka papu o Honolulu, a me ka hoino ana mai i ko kakou Moi, i ke koi kolohe ana mai e hoopau i na Kanawai hoomalu rama? Aole paha e hana kokeia mai ia mau hoopono.

Ua makemakeia o Lui Napoleona e kekahi poe waiwai no ka ikaika o kona hoomalu Aupuni ana, aka, he nui loa ka poe ma Farani e hoowahawaha ana ia ia, no ke koikoi o na Kanawai ona, a me kona auhau nui ia lakou. O na koa lehulehu Farani, ka mea kaumaha nui no na kanaka. Ua like lakou me na haneri tausani eha, elima paha. O ka hanai aku, a me ka uku ia lakou, ka mea hoopoho dala nui wale. He haneri miliona paha na dala i lilo malaila i keia makahiki i kela makahiki. He mea hookaumaha loa ia auhau nui ana. Aka, no ka makau i na koa, aole e hiki ia lakou ke kipi, o make lakou i ka hoopaiia.

He Aupuni kipi pinepine o Farani i na Moi o lakou. He akolu mau Moi o lakou i kipakuia mai Farani aku, a make lakou ma na aina e. Hookahi hoi Moi o Lui XVI me kana wahine o Anetoinete, ua okiia ko laua poo e na kanaka o lakou i kipi. E ohumu ana na kanaka i keia wa e heopau aku ia Lui Bonepate' a ua ike no kela i ko lakou manao. Nolaila kona ikaika e kinai i na mea ano kipi a pau. Ina i paiia ka mea manao kue i kona pono, ua hoopauia ka pai hou ana ia pepa. Ina loaa kekahi poe e ohumu ana i kona hoomalu, ua hopu kokeia lakou, a hoopai ia, a kipakuia paha ma ka aina e. Ina aole oia e hana pela, aole no e mau iki kona noho hoomalu. Nolaila paha kona hoomalu ikaika ana, no ke ano kipi o na Farani.

Penei ka palapala ana a kekahi haole i noho ma Farani i neia mau makahiki he nui, ua kaahele ia i ke Aupuni, a ua kamailio me na kamaaina ike i na hoailona o keia manawa; a ua ike hoi ia i na ano o kela mea keia mea me kona mau maka:

"O ka huina o na mea a'u i ike a i lohe hoi, ka maopopo iloko o'u, e hiamoe ana o Farani, me ka palaka, maluna o ke kae o ka luapele. e kokoke ana e poha nui mai. Ua mumule na aoao, ua malie na olelo, ua papaia ke kukakuka ana, ua paniia na waha o na Nupepa; aka, e laha nui ana maloko o ka pouli na manao kipi a hookahuli. Ua neoneo na alanui, aohe walaau, aka, ua piha na kanaka i ka manao ikaika. E nui ana na ahahui malu, a e palahalaha ana lakou. Ke oni nei ka Moi i kona ike ana ia mau mea, no ka hiki ole ia ia ke hopu aku i ko lakou akoakoa ana a." Ua makaukau hou paha na kanaka o Farani e kipi hou i ko lakou Moi, a e hoopau ia ia, a e kipaku ma ka aina e. Aka, ke hiki mai ke kipi hou ana ma Farani, aole no ia e lilo i mea lealea e like me ka kipi o ka mak. 1848, i ka wa i kipakuia'i o Lui Pilipi ma. E lilo no ia i ka hiliburumi ae i na alii a me na kahuna pule mai ke Aupuni aku. Mamuli kakou e lohe me ka weliiweli a me ke kahaha no ke kupanaha o ka hana ana.

Aole ma Farani wale no ia hookahuli e hiki mai ana. Ua makaukau na kanaka o Italia, ma Napele a me Roma e kue mai i ko lakon poe alii, e hookaumaha mai ana ia lakou. O na koa o na'lii wale no ka mea kaomi ia lakou i keia wa. Aka, e makaala ana na kanaka no ke kali i ka manawa e hiki ai ko lakou ku ana iluna e hoolei aku i na mea hookaumaha maluna o lakou. E poino ana na'lii o Europa i na makaainana i ka wa e wehewehe aku ai lakou i na mea koikoi e kaomi ana a e hehi ana maluna o lakou.

Ka mai huhu o na Ilio.

He mai ia e laha ana iwaena o na Ilio ma na ainu a pau o Kahiki, mai ka wa kahiko mai. He mai make, aole i ikeia ka mea e ola ai. A he make popilikia loa no ia. Ua hoolahaia keia mai ma ke nahu ana o ka mea mai, i ka mea mai ole. He mea ano nahu ka ilio huhu, nolaila ua kapaia ka inoa o keia mai, ma ka olelo haole ka "mai huhu," a o ka ilio mai, "he ilio huhu." A no ka haalulu ana o ka mea i loaa i keia mai, ke kokoke ia me ka wai, a no ka hiki ole ia ia ke inu wai, ua kapaia hoi kekahi inoa ona "he makau wai."

O keia makau i ka wai me ka haalulu ka hoailona mua e maopopo ai ke kau ana o keia mai maluna o kekahi. Ua nui loa no ka makewai o ka mea mai, a i kona hoao ana e inu, a pili mai ka wai i na lehelehe, loaa koke mai ka haalulu, a paa ka puu, aole hiki ke momi iho. Pela hoi na mea ai me ka wai maloko, e like me ke supa, a me ka poi, aole e hiki i ka mai ke moni iho, no ka haalulu a me ke pani ana mai o ka puu. Me ia pu no he wela, he nalulu, a he hui. A mahope iho, ua hua ka waha a kulu iho ka hua malalo. Alaila, ua ulu ka makemake e nahu aku i na mea a pau e halawai ana me ia. Ina he ilio i loaa i keia mai, ku no ia a hele me ke kulou o ke poo, me ka lewa o ka huelo, a me ka maka ulaula, a me ka hua e kulu ana ma kona waha. A haalele aku no ia i kona wahi, a hele pupule ma ke alaloa, a holo loa aku ma kahi e hele ai. Ina e halawai ia me kekahi kanaka, me ka holoholona paha, ua nahu mai ia ia me ka huhu, a hele hou aku no e nahu ana i na mea ola a pau e halawai ana me ia. Pela aku no kona holo ana, a pepehia mai ia i ka pu, a i ka make wale iho paha. He mea makau loa ia ka ilio e mai ana i ka "mai huhu," no ka mea, e make io ana na mea a pau i nahuia mai e ia. A hala kekahi mau la, a kekahi mau hebdoma paha, loaa ia lakou ia mai hookahi no. Makau wai, haalulu, wela, nalulu, a nahu mai no lakou e like me ka ilio, a mahope make iho no iloko o ka pupule huhu loa. Ua imi ikaika na kahuna i ka laau e hoola ia mai, aka, a hiki i keia wa, aole he laau ola i loaa. He nui na kanaka e make ana i keia mai i na makahiki a pau. Aia nahuia mai kekahi i ka ilio mai, ike pono no ia, e kokoke mai ana kona make.

Ka mare ana o ke kaikamahine Alii a Vikoria, me ka hoolina Moi o Perusia.

Ua hele mai i Beritania ke keiki hooilina a ka Moi o Perusia, e like i ka Moi wahine ia Vikoria, a e hoopalau me kana kaikamahine hiapo. Eia kona mau inoa Alii, Feredenika Wiliama Nikolo Kale no Perusia. Ua hanau ia i ka la 18 o Okatoba 1831, a eia ka 25 o kona mau makahiki. A he 15 na makahiki o kana wahine hoopalau. Ke keiki hiapo ia o Feredinika Wiliama, he alii o Perusia, a ke kaikaina o ka Moi. Ina e hookoia ko lau mare ana me ke kaikamahine a Vikoria, e lilo ana kekahi alii wahine o Enelani i Moi wahine o Perusia.

He koa no ua alii nei, aka, ua like paha kona mau manao ma ka hoomalu Aupuni me ka na makua ona. O Vikoria Akelaide Maria Louisa, ka inoa o ua kaikamahine alii nei, ua hanau ia i ka la 21 o Novemaba 1840, a ua bapetzoia i ka la 16 o Feberuari 1841. No ko kakou ike i ka manao hoopono o na makua ona, ua ike kakou i ke ano pono o kona aoia ana ma na mea maikai e naauao ai. Ua kiai pono na makua ona ia ia i aoia'i oia ma ka pono a me ka naauao. Ina e lilo ia i Moi wahine no Perusia, e pomaikai no ia Aupuni ilaila.

Ka wai ma Honolulu.

O ka nui o ka wai maikai ka mea e pono ai ke ola ana o kanaka. Ina he nele na kanaka i ka wai ole, he pilikia lakou, e like me ka hapa ana o ka wai. Ina e imi ana ka mea naauao i kahua e ku ai kona hale, ua imi mua no ia i wahi e loaa'i ka wai maikai e mahuahua ana, a me ka makani oluolu.

Aka, iloko o ke kulanakauhale e like me Honolulu nei, aole i loaa ia mau mea i kanaka, e like me ka mea e pono ai ka noho ana. No ka nele maoli i ka wai ono e nui ana, ua imi na luna Aupuni i wai piula mai Nuuanu mai, i mea e pau ai ia hakaka. Aka, no ka uuku o na ohe hao, eha iniha wale no o ka puka, aole lawa ia wai no na mea a pau e makemake ana e loaa. A i na manawa ua ole e like me keia, ua oki loa kakou, no ka wai ole mauka e hookomo maloko o na piula. Ina lawe ia ka wai o kahawai, alaila e maloo na loi o Honolulu Aina, a make ke kalo, a pololi hoi na kanaka i ka ai ole.

Iloko o keia pilikia, ua kuhikuhi kekahi i ka wai o na punawai ma Kalaepohaku iloko o Kapalama, i kona nui, a me kona maikai. Hele aku la Mi Wini, ka mea hoopuka i keia pepa e nana, i maopopo ke ano o ia wai. Ua loaa ia ia na punawai maikai e kahe nui ana ka wai, a lilo wale ma ke kai. Ua aneane na galani 200 e kahe ana iloko o ka minute, mai kekahi punawai ae.

O keia palapala ana, ka paipai i na kanaka maoli e hui pu me na haole o Honolulu, i ahahui hookahe i kekahi hapalua o ka wai ma Kapalama, ma na ohe hao iloko o Honolulu nei. Ina e kauia na inoa o ka poe kokua i keia hana, e hoopii i ka Ahakukakuka no ke Aupuni, a hookoia mai ko lakou makemake; alaila, kuai lakou me ke Konohiki i ka punawai. A loaa, alaila e hoomoe i na ohe hao e hookahe mai i ka wai iloko o Honolulu nei, e lilo ia i waiwai no ka poe hookomo i ko lakou dala iloko o ia hana.

He mea waiwai nui ka wai piula o Nuuanu i ke Aupuni nana ia i hana. E pono iki ana o Honolulu ia wai, aka, aole i pau ka pilikia ilaila, no ka lawa ole.

E na kanaka Hawaii, mai kanalua kakou, mai hoopanee ia hana ana, i pau koke ai na pilikia i ka wai ole.

Ke ano o na wahine Pake.

He poe noho malie na wahine Pake. He poe auwana ole ma kahi lalau. He poe makaukau i ka hana i na oihana wahine a pau. Penei ka hana ana a na makua o lakou. I ka wa kaikamahine uuku, mamua o ka hele ana, ua peluia na manamana wawae malalo, a ua haweleia ka wawae okoa i ka lole hawele, a paa. Pela no i hanaia'i kela wawae keia wawae, i ulu ole ai na wawae me ke kino, a hala na makahiki, a nui ke kino. Nolaila, i ka wa wahine makua ona, he uuku loa na wawae ona, he mea poepoe e like me ka wawae hapakue manamana ole. Hele hikaka wale no ia, e paa ana kona mau lima i na noho, a me na paia o ka hale, i hina ole ai. Ka wahine maikai no ia i ko ke kane Pake manao. He mea kahiko loa ia hana ana ma kela aina. Oia paha ka mea e noho malie ai na wahine, me ka lalau ole. I ka wa hele iwaho, ua lawe ia iloko o ka hale auamo, me ka palemaka maluna o kona poo, i ike ole mai ai na maka kane ia ia. A i ka wa mare i ke kane, aole i aeia ke kaikamahine nana e koho i kane nana. Na na makua no e koho, a e hoopalau, a hiki i ka la mare, alaila kona ike mua ana i ke kane. Aohe ona ae, aohe hoole. O ka mare wale no kana me ka ike ole i ka maikai a me ka hewa o ke kane mare, a lilo paa i ka mareia.

I ka noho ana o kekahi wahine haole Beritania, ma Kanetona, Kina, he wahine maikai ia i mahaloia e na haole a pau malaila, ninau aku la kekahi haole ia Lumekua (he Pake kaulana) i kona manao i ka maikai o ua wahine Beritania la. "Ka! wahi ana, aole maikai. Ua poepoe kona mau papalina, he maka uliulu kona, he maka nui. He wahine kiekie, he kino puipui, a he mau wawae nui e hiki ai ke hele. Aole maikai."

Na mea make i ka Elemakule.

He hapa na kanaka make i ka elemakule maoli. Ua make ka nui o kanaka i kekahi mea pono ole e pili ana ia lakou. Ka poho ana o ka manao; ka huhu pinepine ana, ke kaumaha o ka naau, ka hana nui loa, ke ahulau, a me ka mai maoli. He nui loa hoi na mea make mai ole, mai ka wa keiki a hiki i ka wa elemakule. He nui na mai make e pili ana i kanaka i hua no ka lakou hana ana i na mea pono ole. Ina makemake oe e loihi kou ola ana, a hiki i ka elemakule, e malama ia oe iho i na hana a pau e hoonawaliwali ana i ke kino. He mea maikai na hana pono a pau, aole ka noho wale. Aka, mai lalau oe i na hana hewa e hooili mai ana i ka hihia o ka naau, a o ke kino. I ka ai ana, mai pakela ai. I ka inu ana, mai inu i na mea ona. I ka launa ana, mai launa me na mea hoohaumia i ka naau. E noho me ke kuko ole, me ka huhu ole, a me ka paumaele ole. E kokua i na mea maikai, a e kaawale i na mea ino a pau. Alaila e loihi paha kou mau la e ola nei.

MAKE.

Ma Nawiliwili Kauai, i ka la 29 o Augate iho nei, o Sarai Hiwauli, ka wahine a Ioane Ii, no Honolulu nei. I hele aku nei ia me na Alii, e kaapuni ana i na aina, a loaa iho la i ka lolo, make iho la. Ua hoihoiia mai nei ia maluna o ka moku Maria, i ke kakahiaka o ka la 3 iho nei o Sep. ke ku ana mai o ka moku. A hoi hou aku no ia e lawe i ka Moi a me na lii, mai Kauai aku a Hilo. Aia no ma Hilo Mi Ii, i ka hookolokolo, a ua kauohaia'ku no ia e hoi mai.

He wahine aloha, lokomaikai a hoopono o Sarai Hiwauli. Ua mahaloia kela e na mea a pau no kona hoopono, a me ka haipule. E kanikauia'na ia mai Hawaii a Niihau, e na hoahanau ekalesia ona, a me kona poe ka nui. "Pomaikai ka poe make, ke make iloko o ka Haku."

Ka mahi huita ma Enelani a me Farani.

Ma Enelani ua mahiia na eka aina he 50,000,000, a iloko o laila he 10,000,000 na eke i luluia i ka huita. Ma Farani ua luluia na eka huita he 50,000,000. Aka, aohe nui o ka huita ma ka eka hookahi ma Farani, ua oi palua na busela huitn o Enerani mamua o ko Farani hooulu ana ma ka eka akahi.

Pela ma bipi hanai. Ma Farani ua kaluaia na bipi 4,000,000 iloko o ka makahiki, e kau ana kela bipi keia bipi i 200 pouna pakahi. Ma Enelani he 2,000,000 paha na bipi i pepehiia e pakahi ana na paona 500.

E like ana paha na hipa hanai ma keia mau aina a elua, he 35,000,000, a he 60,000 tona hulu hipa i loaa ma ia mau aina. Aka, he 1 a me 1-2 hipa i hanaiia ma ka eka i Enelani, a ma Farani he 3 na eka e hanai ai ka hipa hookahi. No ka momona o ka aina o Enelani keia like ole ana.

He mea Kanikau.

Ua hiki mai ka makahiki akolu o kekahi keiki kane ma Helevitia, he punahele ia a kona mau makua. Ia la, haawi mai kona makuwahine i ka lakeke hou a me ka lole wawae hou, a hemo ae la kona mau lole keiki mua. He nani kona lakeke onionio me na pihi lenalena me he gula la. Hele aku la ke keiki iwaho o ka hale e paani. I kona puka ana iwaho, lele mai la kekahi manu aeto nui, mai ka pali mai, lalau mai la i ke keiki, a lawe ae la ia ia iluna ma kona punana iloko o ka pali. Uwe mai la ke keiki i kona makuwahine, e kahea mai ana ia ia e kokua. Puka mai ia iwaho a ike ae i kana keiki e lele ana iluna, a komo ae iloko o ka punana aeto. Malaila, haehae ae la ka aeto i ua keiki la, a hanai iho la i kana mau keiki i kona io, imua o na maka o ka makuwahine. He pali kupono ia, aole hiki i kekahi kanaka ke pii aku ilaila. I ka haehae ana i ke keiki, kau iho la ka aeto i kona lakeke ma kahi e ikeia aku ai ia e ka poe malalo, a a puhi ka makani, ua kapalili iho la ka lakeke iloko o ka makani imua o ko lakou mau maka. Pela no i ikeia'i ua lakeke la, a hala na makahiki, he mea e eha ai na naau o kona mau makua.

Ka pouli aua o ka La.

I ka la 28 o Sepatemaba nei, e pouli ana ka la. E ikea ana ia Ma Asia Hikina Akau, a ma Amerika komohana Akau, a ma ka moana Pakifika Akau. Aole i haiia mai kona ikea ana ma Hawaii nei. I ka hora 3 o ke ahiahi kona pouli ana.

Mau holoholona hihiu.

He nui na bibi a me na lio hihiu e noho lehulehu ana ma na aina paapu a me na awawa o Amerika Hema. Ke pepehi nui nei na kamaaina olaila ia lakou no ka waiwai o ka ili, e waiho wale ana i na kino e lilo i mea ai na na ilio, a me na bea, a me na holoholona ai io o ka nahelehele. He mea kalepa na ili, a he nui na moku kalepa i hoopihaia i na makahiki a pau e lawe ana ia mea ma na aina e, e hooluu, a hana i na kamaa. Aka, ua lilo ka io o na pipi i mea poho. Ua ulu ka mahao o kekahi poe kalepa ma Nu Ioka, e malama i ka io pipi, iloko o na ipu i hoopaaia ko lakou mau waha i komo ole ka makani a e unuhi ae i ka makani maoli a pau iloko o ka ipu, i pilau ole ai ka io, a e hookomo i kekahi makahiki ano okoa, a pela e malama i ka io maka, a hiki mai ia i kahi e kalepa ai, Ua hoaoia kela hana ana, a ua hoopono kela manao. Mamuli paha, e malamaia ka io pipi maka, me ka paakai ole, a laweia'ku ia iloko o na ipu aniani ma na aina a pau, me ka pilau ole, a lilo ia i mea kalepa nui.

Elua mau mea kaulana, aole e hiki ke hunaia a nalowale; Ke Aloha, a me ke Kunu.

Ua papatemaia ke keiki a Lui Napoleona, ka Moi o Farani. e ka Luna Kiekie a ka Pope, ma Parisa, i ka la i oleloia'i, me ka hana hoohanohano nui.

KA HOOLAHA ANA A KA LAWE LETA.—Ua kauohaia mai ka mea nona ka inoa malalo, e ke Kuhina Kalaiaina, e hooholo hoi, ka lawe leta ana ma na aina a pau o ke Aupuni. Nolaila au e hoike aku nei mai ka la 1 o Ianuaru 1856, hoounaia na mea lawe leta penei:

MA KAUAI.—Mai ka hale kuai o Widemana i ka Poalua o na hebedoma a pau, e hele ai ma Hanalei, a hoi mai i ka Poakolu.

Mai Nawiliwili aku i na Poakahi o na hebedoma, e hele ai ma Koloa, Hanapepe a me Waimea, a hoi mai i ka Poalima.

MA OAHU.—Ka la o na hebedoma a pau e hele ai ka luna lawe leta o Oahu, oia no o ka Poaha, e haalele ana i ka hale leta i ka hora 9 o kakaheika, a hoi mai i ka Poaono.

MA MAUI.—E haalele ana ka luna lawe leta i ka hale leta o Lahaina i ka Poalua o na hebedoma a pau; a hele ana ma Wailuku a Kahului, e like aku no i Makawao i ka hora 6 paha o ke ahiahi. I ha hora 7 Poakolu, e haalele ia Makawao, ka hale o Mi Spencer ka hale leta o ia wahi, a e hele ana mea Kula, e hoi mai ma Kolepolepo a Lahaina i ka Poaha.

NA LAWE LETA MA HAWAII.—E haalele ka lawe leta ia Kawahae i na Poaha a pau, e hele ai ma Hilo. A haalele o ia i ka hale kuai o Pitimana ma Hilo i na Poakahi a pau.

E haalele ka lawe leta ia Kawaihae e hele ai i Kailua a me Kealakekua, i ka Poaha mua a me ka Poaha akolu o na malama a pau. A e haalele ana ia ia Kealakekua i ka Poalua mua a me ka Poalua akolu o na malama a pau.